

Porabje

TEDNIK SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Monošter, 16. marca 2023 - Leto XXXIII, št. 11

NAJ SE DOMANJO REJČ TÖ NAVČIJO

POMURSKI MUZEJ IN EU V MOJI ŠOLI
stran 6

RAD GUČIM SLOVENSKI
stran 8

PRIPOVEJSTI O SLOVENSKI KRAJINAJ
stran 9

NAJ SE DOMANJO REJČ TÖ NAVČIJO

V konferenčni dvorani Slovenskega doma so na prireditvi, stero sta pripravila Zveza Slovencev na Madžarskem (ZSM) in Društvo za humanistična vprašanja Argo, proslavili srebrni jubilej knjižne zbirke Med Rabo in Muro. Ob tej priliki

tvo za humanistična vprašanja Argo. V zbirki, stera je zasnovana kak duhovni in jezikovni maust med porabskimi Slovenci in matično domovino, je do zdaj sodelovalo 15 avtorov. Tau so bili: Bea Baboš Logar, Karel Holec, Štefan Kardoš,

kanih leposlovnih knjig, stere so gdakoli vöprišle,« je ške cudau Franci Just.

Po tistom, ka so odlomke iz svojih del dojpřeštel Karel Holec, Feri Lainšček in Miki Roš, so dela drugih avtorov predstavili: Anita Vajda, Mate Labritz, Brigitta Korpič, Biserka Bajzek in Andrea Kovács. Te pa sta rejč prejkvzela Franci Just in Dušan Mukič, steri je povedo, ka je svoje prve pesmi začno pisati kak študent. »Tau je bilau te, gda sam biu že drugo leto v Ljubljani. Tam je te bila ena Porabka tö, stera je mojomi srceja lüba bila, pa sam gnauk seo v kavarni in sam svoj kapučino piu in graužo, pa sam začno premišlavati, ali mi leko v našoj prausnoj porabskoj rejči napišemo pravo poezijo. Te sam si klabajs in cedolo naprej vzeu pa sam začno pisati. Te so prišle rime in ritem, pa sam vido, ka s toga neka

vöpride,« je prva kak je raztolmačo, kak je bila napisana knjiga Ljubljana skoz' moja očala /Ljubljana skaus aukole moje, povedo Dušan Mukič. V knjigi, stera je raztalana na 20 talov, je piso o tistom, ka se je godilo v sedmij lejtaj, stere je kak štu-

tak ka ge brodim, ka Slovenec na Vogrskom pomeni za mene nekoga, steri ne žive v Porabji, don pa je Slovenec. Gnesden mlad pa mlajši porabski Slovenci že bole kujižno rejč gučijo. Ge bi je bole malo batrivo tö, ka se našo do-

Dušan Mukič in Franci Just

so notpokazali tudi zadnjo, 25. knjigo iz zbirke, stero so bralci kak knjižni dar daučili konec preminaučoga leta. Tau je knjiga Dušana Mukiča z naslovom Ljubljana skoz' moja očala / Ljubljana skaus aukole moje.

Predsednica ZSM Andrea Kovács je pravla, ka je pisana rejč trnok fontoška, vej pa se vsakši narod in narodna skupnost identificerata v svojom geziki. Spaumnila je, ka je Ernest Ružič nej biu samo »novinar, steri je piso pa delo televizijske prispevke o Porabji, on je piso za naše novine tö. S svojimi poznanci v Sloveniji se je pogučavo, ka bi bilau fajm, če bi se najšo eden založnik (kiadó), steri bi vöda knjiže v porabsčini«. Kak je te raztolmačo Franci Just, steri je že od vsega začetka urednik tej knjižne zbirke, se je za tau delo podala založba Franc Franc, v zadnji lejtaj pa je tau delo prejkzelo Druš-

Karolina Kolmanič, Feri Lainšček, Norma Bale, Franček Mukič, Dušan Mukič, Milivoj Miki Roš, Ernest Ružič, Dušan Šarotar, Branko Šömen in Milan Vincetič, pauleg njih pa sta bile v

V Pokrajinski in študijski knjižnici Murska Sobota so ob srebrnem jubileji knjižne zbirke Med Rabo in Muro pripravili razstavo, stero so meseca februarja notpokazali v soboški knjižnici, zdaj pa je na ogled v konferenčni dvorani Slovenskega doma

zbirki objavljeni ške knjigi kratkih zgodb Miška Kranjca in Ferda Godine. »Veseli smo, ka so med njimi trije porabski avtorji tö. Leko povem, ka je v toj naši zbirki vöprišlo polonje tis-

grata. Tak je gratala moja prva prava pesem, sonet, steroga sam poslo v Porabje, tak ka so ga leko te lidge v novinaj preštel. Leko ka ške pred penzijo moja prva pesniška zbirka tö

Dušan Mukič je nej samo prpovejdo o svojoj knjigi, liki je vküper s svojo porabsko »kolonijo«, nekdešnjimi študentkami v Ljubljani, zapopejvo ške dve pesmi

dent preživo v slovenskom glavnom varaši. Tistoga ipa je tö premišlavo, sto je on, če je Slovenec na Vogrskom ali porabski Slovenec. »Brodim, ka je tau gnesden že gnako. Nega več toga razločka. Ges sam brodo na tisti cajt, gda sam ges dejte biu. Tistoga ipa je bilau sploy malo držin, gé so se doma pogučavali v knjižnoj slovenskoj rejči. Mi smo nej v Porabji živeli,

manjo rejč tö navčijo,« je raztolmačo Dušan Mukič, po tistom pa je ške dosta zanimivoga o svojoj knjigi pravo. Če ste jo ške nej preštel, zdaj don napravite tau.

(Na prvoj strani kejpa, na sterom so od lejve strani: Karel Holec, Feri Lainšček, Dušan Mukič, Miki Roš in Franci Just)

Silva Eöry

Gostje so se vrnili

Za vse, ki delajo v turizmu, zadnja leta niso bila najlažja. Najprej jim je veliko pregla-
vic povzročal covid-19, lani pa zaradi vojne v Ukrajini še energetska in prehranska kriza. Vse to so na svoji koži občutili tudi zaposleni v podjetju Porabje d. o. o., v okviru katerega v Monoštru delujeta hotel in restavracija Lipa. Kljub vsem težavam so v minulemu letu uspeli – predvsem ob pomoči sredstev, ki so jih pridobili iz razvojnega gospodarskega programa – izpeljati nekaj naložb. »Za

našo kuhinjo smo kupili 15 novih strojev, poleg tega smo uspeli z drsnimi stekli zastekliti še našo teraso. V hotelu Lipa že od začetka organiziramo tudi različne prireditve, kot so svatbe, družinska praznovanja in poslovna srečanja, tudi mednarodna, tako da se je že zgodilo, da nam je začelo primanjkovati prostora, sploh če se je obenem potekalo več dogodkov. In ta zastekljena terasa nam zdaj pride zelo prav, bolje jo lahko izkoristimo tako v zimskem kot poletnem obdobju, saj ščiti pred mrzom in vročino. V poletnem času pa je terasa lahko tudi odprta,« je najprej pojasnila direktorica podjetja Porabje Anita Vajda in nato še razložila: »Naše podjetje se je na žalost v zadnjih letih velikokrat soočalo s pomanjkanjem kadra, saj vemo, da je Avstrija blizu.

S sodobnimi kuhinjskimi stroji smo našim sodelavcem zagotovili bolj moderno in privlačnejše delovno okolje, saj bo zdaj manj ročnega dela, poleg tega

Anita Vajda, direktorica Porabje d.o.o., v okviru katerega deluje Hotel in restavracija Lipa

pa na ta način sledimo novim trendom v gostinstvu. Po zaslugi moderne tehnike bomo lahko pripravljali

Anita v prostem času rada potuje. Na sliki je na Bavarskem, na Orlovem gnezzu

tudi jedi na višji ravni in tako bomo meseca aprila našim gostom z novim jedilnim listom lahko ponudili tudi nove jedi. Ker se dvigajo cene živil, bodo najbrž morali dvigniti cene, pri tem pa ne bodo pretiravali, saj ne želijo izgubiti zvestih gostov.

Kot vemo se niso dvignile le cene živil, ampak so se, in to še bolj drastično, tudi cene energentov, kar se je pri njihovem poslovanju poznalo že lani. »Kar se tiče prometa, je bilo lani uspešno leto. Toda številke na računu za plin so kar nekajkrat poskočile, od letošnjega leta pa se je nekaj podobnega zgodilo še s tistimi za elektriko,« je povedala sogovornica, ki je hvaležna, da sta jim z denarjem na pomoč priskočili tako slovenska kot madžarska vlada, saj bi se sicer lahko znašli v rdečih številkah: »Letos se bomo prijavi tudi na razpis madžarske vlade, ki je namenjen malim podjetnikom. Gre za sredstva, ki so namenjena za to, da vsaj delno pokrijemo visoke stroške energije.«

V letošnjem letu so načrtovali prenovo hotelskih sob, a se to ne bo zgodilo, vsaj popolnoma ne: »Naša prednost

na naloga je zdaj energetska sanacija Slovenskega doma. Načrtujemo, da bomo maja dobili sončne panele, intenzivno pa se ukvarjamo tudi z alternativno rešitvijo za našo kurjavo. Za zdaj še ne vemo, ali bomo kupili toplotno črpalko ali pa se bomo še na

prej greli s plinom. Seveda pa bomo v primeru, če se odločimo za slednje, kupili takšno plinsko peč, ki porabi veliko manj energije kot sedanja. V okviru energet-

Slovenski kulturni in informativni center velikokrat obiščejo politiki in visoki gostje. Na sliki obisk slovenske zunanje ministric Tanje Fajon

ske prenove, ki jo bomo izpeljali ob pomoči sredstev iz programa spodbujanja avtohtone slovenske narodne skupnosti na Madžarskem, bomo zamenjali še okna v hotelskih sobah, ki jih sicer v teh dneh tudi pleskamo. Sogovornica je še povedala, da so pred kratkim na Madžarskem uvedli obvezno ocenjevanje hotelov, zato načrtujejo, da bodo kupili še nekaj opreme, ki je nujna, da obdržijo status hotela s tremi zvezdicami. Kar se tiče gostov, pa so veselji, da so se po epidemiji novega koronavirusa že lani začeli vračati: »Že poleti smo imeli veliko turistov, tako iz Madžarske kot drugih držav. Bilo je tudi veliko prireditev in praznovanj v naši restavraciji, sploh novembra in decembra smo bili zelo zadovoljni z obiskom. Upamo, da se bo ta trend nadaljeval tudi letos. V restavraciji bomo imeli tudi letos veliko poročnih praznovanj. Tako imamo rezervirane že skoraj vse konce tedna od začetka ju-

nija do konca septembra. Anita Vajda, ki je na čelu podjetja že deset let, veliko časa nameni službi. Kot diplomirani komunikologinja, ki je dve leti in pol sode-

lovala tudi v čezmejnem projektu pri pripravi dvojezičnih oddaj na Televiziji AS, ji je bilo v začetku težko, saj se je bilo treba naučiti veliko novih stvari. »Toda turizem me je vedno privlačil. Rada se ukvarjam z ljudmi, z zaposlenimi in gosti. Zavedam se sicer, da je v gostinstvu vsako leto težje, toda s sodelavci poskušamo narediti vse, da bi bili naši gostje čim bolj zadovoljni.«

V prostem času se rada družijo s sorodniki, rada pa tudi potuje. Vesela je, da je septembra lani s seboj v Turčijo, kjer je bila sicer sama že četrtič, odpeljala tudi starša. »Prosti čas rada preživljam tudi v naravi, saj me to sprošča in pomirja. Sploh lani, ko smo imeli težko leto in je bilo v službi veliko stresa, sem potrebovala to. Ukvarjam se tudi s športom, kolesarim, ali pa kakšne vaje delam doma,« je še dodala sogovornica.

Silva Eöry
Fotografije:

osebni arhiv Anite Vajda

PREKMURJE

Den Civilne zaštite

1. marec je svetovni den civilne zaštite, organizacije, stera ma največ dela te, gda se kaj lagvoga zgodi. Vsakšo leto ob tom dnevi v Sloveniji raztalajo priznanja ti-stim, steri so največ napravili na področji varstva pred naravnimi in drugimi katastrofami. Najviš-še priznanje, kipec civilne zaštite za življenjsko delo je na prireditvi, stera je bila na Brdi pri Kranji, dau-bo Tonček Smolej, steri je že več kak 50 let gorski reševalec.

Na regijski prireditvi, stera je bila letos v Ljutomeri, so za območje Pomurja podelili 31 priznanj, od toga sedem bronastih znakov, 14 srebrnih znakov, dva zlativa zna-ka in osem plaket Civilne zaštite. Bronaste znake so daubili: Bri-gita Čufar iz Rogašovec, Klemen Flisar iz Motovilec, Marjan Jurša iz Branoslavce, Boštjan Krancel-binder iz Žepovec, Danilo Polanič iz Stročje vasi, Drago Serec iz Mur-ske Sobote in Attila Toplak iz Len-dave. Srebrni znak so prejkдали: Stanislavi Bratuši iz Črnc, Maši Germšek Senčar iz Ljutomera in Gezi Grabari iz Tešanovec. Plaketo Civilne zaštite je dobila Marjeta Erdela iz Plitvičkega Vrha, stera se je že leta 1975 včlanila v PGD Spodnja Ščavnica, sledkar je bila tudi v predsedstvi Gasilske zveze Gornja Radgona in je opravljala naloge tajnika. Raztalana so bila tudi priznanja prostovoljnim gasilskim društvom, stera letos zaznamüvlejo stou ali več let aktivnoga delovanja. Srebrni znak so daubila društva iz Bodonec, Črenšovec, Gornje Bistrice, Iva-nec, Ižakovec, Lipovec, Odranec, Sodišinec, Törnišča, Velke Polane in Rožičkoga Vrha – Stanetinec. Zlativa znaka sta daubili PGD Dra-gotinci in Okoslavci (obej za 120 let delovanja), plakete pa društva iz Iljaševce, Kokorič, Mote, Prista-ve, Rankovec, Stročje vasi (vsi 130 let) in Lendave (150 let obstoja).

Silva Eöry

PRIMERI DOBRE PRAKSE NA DVOJEZIČNIH ŠOLAH

Že tretje šolsko leto sta dvojezični šoli v Porabju, DOŠ Števanovci in DOŠ Jožefa Košiča na Gornjem Seniku, vključeni v projekt na-

Ravnateljica Agica Holec predstavlja uro slovenščine v prvem razredu

Učenci 6. razreda z učiteljem Lacijem Domjanom

rodnostnih šol na Madžarskem, imenovan Bázisiskola, katerega namen je izmenjava dobrih praks (prikaz učnih ur in zunajšolskih dejavnosti). Porabski dvojezični šoli, ki sta vključeni v projekt, morata pripraviti delovni načrt in štiri programe – predstavitev dobre prakse, in sicer dveh ur slovenščine ali katere koli dvojezične ure, in dva programa iz vsebin spoznavanja slovenstva (ljudsko izročilo). V petek, 3. februarja 2023, sta bili na DOŠ Števanovci v okviru bazičnega programa predstavljeni dve šolski uri pouka slovenščine, ki sta ju pripravila učitelja slovenščine Agica Holec in Laci Domjan. Ravnateljica Agica Holec že vrsto let poučuje na DOŠ Števanovci prvi razred slovenščine. Tokrat

čili od začetka šolskega leta. Ura je skoraj v celoti potekala samo v slovenskem jeziku. Učenci imajo na tej stopnji usvojeno obsežno besedišče slovenskega jezika, prav tako pa se odzivajo in razumejo vsa preprosta vprašanja tipa Kdo si ti? Kje živiš? Koliko si star? ... in odgovarjajo v slovenščini. Učitelj Laci Domjan je predstavil uro slovenščine v šestem razredu, katere tema je bila spoznavanje besednih vrst ob računalniku in drugih didaktičnih pripomočkih, kot so učne kartice, miselni vzorci ... Učenci so pokazali veliko jezikovnega znanja slovnice. Prikaz obeh ur pa je bil tudi lep primer diferenciacije pouka v maloštevilnih razredih, v katerih so učenci z različnim predzna-

njem slovenskega jezika. Nekateri otroci prihajajo v šolo brez kakršnekoli povezanosti s slovenščino, spet drugi se srečajo z jezikom v

šole Jánosa Aranya Judit Domiter, predsednik Državne slovenske samouprave Karel Holec, vodja urada pri DSS Anita Kovač in Agota Kallay, koordinatorka dvojezičnega šolstva slovenščine v Budimpešti.

Kot pravi ravnateljica Agica Holec, so cilji tega projekta odprtost in sodelovanje šole z drugimi podobnimi šolami, prikaz pedagoškega dela, izmenjava mnenj, sugestij, izkušenj in kritičnih pripomb ter vizije ohranjanja jezika in kulture.

Tudi tokrat je potekalo ovrednotenje ur z gosti, ki so hospitirali pri obeh urah slovenščine. Vsi so se strinjali, da učitelji vložijo ogromno truda v poučevanje, šola ponuja raznolike možnosti

vrstcu, nekateri pa nekaj malega prinesejo od doma.

Števanovski uri slovenščine so

Medsebojna izmenjava izkušenj s kolegicami in kolegi oziroma gosti

si ogledali člani šolske komisije: Eva Lazar, Irena Labritz Fasching in Laci Kovač, gornjeseniška ravnateljica Ildiko Trajber Dončec ter učiteljica Ibolya Neubauer, učiteljica monoštrske osnovne

za učenje jezika, pa vendar se vedno znova poraja vprašanje, kaj bo s slovenščino v Porabju v prihodnje ...

Metka Perger,
učiteljica asistentka

Dežela Škratovnja in zmešana zelena abeceda

Knjiga vsebuje 25 zgodbic o škratkih in rastlinah. Ravno toliko, kolikor je črk v slovenski abecedi. Namesto od A do Ž je tukaj abeceda čisto zmešana.

Knjiga, ki je namenjena otrokom v vrtcih, učencem v osnovnih šolah, otrokom s posebnimi potrebami, mladostnikom in odraslim, ponuja srečanje z rastlinami, s škratki in abecedo na malce drugačen način.

Abecedo se učijo škratje in škratinje v deželi Škratovnji. Bralcem ponuja nov in inovativen način učenja jezika, ki na zelo enostaven in lahko razumljiv način spodbuja in bogati razvoj bralne pismenosti. Sodi v vsak kraj in vsak čas na Zemlji. Kajti risbice rastlin in škratkov so prepoznavne povsod po svetu. Bralci, ki jih vidijo tukaj in prepoznajo v na-

ravi, z lahkoto naredijo svojo abecedo v svojem jeziku. Pobarvana je v najlepše, najbolj pisane barve, kot jih lahko naredi le narava. V modro barvo, kot je moder encijan, v belo, kot je bel cvet čemaža, v rdečo, kot je rdeč mak, v zeleno, kot je zelen zimzelen, v rumeno, zlato barvo, kot je zlata sončnica. Glavni junaki knjige so škratje, ki so vsi enostavni in naravni. Njihovo geslo pri vsem, kar počnejo, govorijo in mislijo, pa je zmer-nost. Pomagajo drug drugemu in »držijo skupaj«, ko je treba. So zanesljivi in zaupanja vredni. Ljubijo resnico in držijo besedo. Branje za vse generacije.

Pripravila: Jana Balažic, Pokrajinska in študijska knjižnica Murska Sobota

IZ NAŠE KÜNJE: BUHTLINI PO RITUPEROVO

Bilau bi zanimivo znati, šteri so pri vas doma tisti recepti, šteri idejo iz rauda v rod. Pri naši kuči so tao buhtlini. Že kak dejte sam gledala, kak je mama mejsila testau pa vödelala pune pleje te meke pogače, štero je napunila z domanjo slivovo marmelado.

Gda sam sama začnila pečiti, sam se genjenoga testa dugo bojala, dokleč sam nej na interneti najšla recepta za buhtline, šteri je meu lepau napijsano, kak delati z genjenim testau, zatao sam sama sebi pravla »no, če mo gda probala, mo pa s tem receptom.«

In rejsan sam se ene sobote spravila cuj mejsit buhtline. Malo sam se držala recepta, ali po spomini sam cuj-zmejšala še par stvari, štere sam vidla mamu, ka jih je notri davala. Tak so gratali buhtlini, šteri majo neka staroga pa neka nauvoga v sebi.

Tisti, šteri se bojite delati z genjenim testau, gnes te daubili recept, k šteromi se lejko brez straja cujspravite. Če je meni gratalo, de tüdi vam.

Za buhtline te nücali:

- 500 g gladke mele
- 30 g friškoga kvasa
- 50 g cukra
- 1 vanili cukur
- 200 ml mlejka
- 70 g svinjske masti (ali putra)
- 2 dajci
- 1 malo žličko soli
- limonino lupino ene limone
- 50 ml ruma

1. V vekšo sklejco najprle siplete melo, na sredini napravite grabo pa v njau nadrobite kvas.

2. Na kvas potrausite dve jedilnivi žlici cukra, te pa gor nalijete polovico mlejka, šteroga segrejete, ka je fajn mlačno. Kvas s cukrom pa mlejkom malo zmejšate z žlico, pa za kakše

dvej žlici mele tüdi cuj zgrabite.

3. Sklejco pokrijete s coto, pa date na toplo, ka tak kvas vzhaja približno petnajst minut. Količina se more povekšati za dva- do trikrat.

4. Gda se takšen kvas napravi, cuj dajte vse ostale sestavine pa začnite mejsiti tak dugo, ka se testau lauči od sklejce. Tau najbole vidite na dne

sklejce, ka gda testau zgrabite, se od dna vkraj odlepi. Če se še izda fejsit lepi na posaudu, lejko dodate malo po malo mele, samo nej preveč, ka nede pretrdo.

5. Gda je testau gotovo, ga pokrijete s coto pa date na toplo, ka se gible tak dugo, ka se količina testa podvoji.

6. V tom časi plej dobro namažete z maščobo, ges osebno tau napravim s svinjsko mastjo.

7. Testau date na desko, štero malo potrausite z melo, ka se testau nede gor lovilo. Razvlekate ga na malo menje kak 1 cm debelo, te pa vözrejete kvadrate. Za moje buhtline, šte-

re vidite na sliki, sam ges vözrejzala kvadrate velke približno 10x10 cm. Na sredino date marmelado (lejko pa tüdi orejovo, makovo filo, kakšni čokoladni namaz), prepognete, pa ob robaj sküper stisnete testau, ka zaprete marmelado v testau kak v kakšno taškico.

8. Vsakši buhtlin malo od strani pomočite v mast (ali puter ali olje), ka se drug z drugim nedo vküper zakelili, gda do se pekli. Te pa jih fajn po vrsti skladate v plej tak, ka je zalepleni tau buhtlina na dne pleja. Buhtline zlagate enoga pauleg drugoga tak, ka nej trbej püščati mesta vmejs, samo nej jih pa trno na tesno nariniti, računajte na tau, ka do se še genili.

9. Gda z buhtlinami napunite plej (recept je za približno plej v velikosti 30x40 cm), pokrijete buhtline s coto pa jih na toplom vzhajajte še kakšne pau vöre, ka se skoraj podvojijo po velikosti.

10. V tom časi segrejte pečico na 190 stopinj. Ges buhtline prle, kak jih porinem v pečico premažem s stepenim dajcom, po eni receptaj toga ne delajo. Ali meni se zdi, ka lepšo farbo dobijo.

11. Buhtline pečete tak dugo, ka gori dobijo lejpo rjavo farbo. Gda je vzemete vö iz pečice, je na vrhi s čopičon premažete z mastjo, ka do se fajn svejtili, te pa je še vrauče vö obrnete na desko ali talco, ka spodaj ostanejo fajn hrustljavi. Če ščete, jih lejko potrausite pred postrežbo s cukrom v praji, super pa paše cuj šalica mrzloga mlejka ali kave.

*Pa dober tek iz naše
v vašo künjo!
Simona Rituper*

ŽELEZNA ŽUPANIJA

Spomenik osvoboditve

Če škemo ali nej sombotelski spomenik osvoboditve, kak prvin tak zdaj, je glavni motiv varša. Vsakši človek druge spomine ma od njega, eni so za, drugi so fejsit prauto tauma, ka še gnesden stoji te spomenik. Ranč tak je tau pri občinaj tö, prejšnja ga je razmetati stejla, gnešnja ga pa obnavla.

Spomenik osvoboditve se je v letaj 1968-69 zido, načrte je arhitekt János Heckenast redo, šteri je bijo Yblov nagrajenec. Zvün tauga dela je še dosta vse on načrtoval v Somboteli, kip sv. Štefana, cerkev v Szöllösi, sedež davčnoga urada, blokovsko naselje Derkovits, fabriko Styl pa špitale Markusovszky.

Spomenik osvoboditve so leta 1970 prejkдали na 25. jubilej konca bojne. Cejlak do leta 1989 je glavni motiv biu v sombotelskom grbi. Sledkar, gda so dolavzeli zvezdo s spomenika, so grb tö spremenili, že brez spomenika so ga na nauva namalali. Prejšnja občina je spomenik osvoboditve dola stejla razmetati, depa taši velki stroški bi bili, ka te bola so ga njali, aj stoji.

Zdaj se je občina za tau odlaučila, ka ga obnovi. Kak spomenik tak kaulak njega park, šteri je ime po Jánosi Brenneri daubo. V prvi fazi se paut obnovi, stera pela do spomenika, pa pločniki. V drugi fazi stumbe pa plac za prireditve pa vse, ka je kaulak-vrat spomenika, kak beton tak zeleni park. Pejnaze za obnovo spomenika in parka je firma Metal Hungaria Holding dala, vseküp 120 miliaun forintov. Zvün toga občina obnovi spomenik, naredi ograjo, vödeje posaude za smetje, v parki rauže posadi pa dvanajset stolic da narediti.

Karči Holec

OD SLOVENIJE...

Magna ustavila delo v Hočah

Kanadsko-avstrijsko podjetje Magna je ustavila proizvodnjo v hoški lakirnici. Zaradi razmer na trgu in potreb kupcev bodo začeli postopek preoblikovanja in dejavnosti preselili v Gradec, o čemer so že obvestili sindikat in 90 zaposlenih. O odločitvi so seznanili tudi hoško občino in vlado. Magna je v zadnjih dveh letih zaradi prekinjenih dobaviteljskih verig in drugih težav na trgu že nekajkrat ustavila delo v Hočah, kjer sicer namerava vzpostaviti nov tehnološki razvojni center, ki bo sčasoma rasel, tako da bodo v prihodnje tudi zaposlovali. Slovenija bo od Magne zahtevala vračilo pred leti prejete državne pomoči. Gre za 18,5 milijona evrov, ki jih bo država zahtevala nazaj z obrestmi, uprava podjetja se s tem strinja, je povedal gospodarski minister Matjaž Han in spomnil, da je Magna ob načrtovanju naložbe v Hočah obljubljala zaposlitev 400 ljudi v prvi etapi ter nato dodatnih 1000 ljudi.

Razvoj slovenščine v digitalnem okolju

Z marcem se je končal triletni projekt Razvoj slovenščine v digitalnem okolju, ki je prinesel nekaj pomembnih orodij, kot so prostokodni prevajalnik, terminološki portal in razpoznavnik govora. Poleg omenjenih orodij so v sklopu projekta med drugim ustvarili strojno povzemanje besedil, prepoznavanje imen v besedilu in povezav med njim, razdvajalnje, pa tudi iskanje odgovora na postavljeno vprašanje iz besedila. Kljub izjemnim dosežkom pa vseeno najbolj impresivno deluje razpoznavnik govora, v katerega naložimo posnetek govora, program pa ga zapiše. Projekt, ki sta ga financirala ministrstvo za kulturo in evropski sklad za regionalni razvoj, je dostopen na spletni strani slovenscina.eu, kjer lahko nova orodja tudi preizkusite.

POMURSKI MUZEJ IN EU V MOJI ŠOLI

23. februarja 2023 smo na DOŠ Števanovci in DOŠ Jožefa Košiča končali intenzivno in poučno sodelovanje s Pomurskim muzejem Murska Sobota. Vse tri je povezal projekt EU v moji šoli. S kustosinjo Matejo Huber smo se srečali trikrat.

Obisk Pomurskega muzeja Murska Sobota

Na prvem srečanju so učenci spoznali spletni portal E-documenta Pannonica, ki je baza arheoloških, etnoloških, kulturnozgodovinskih in biografskih podatkov o kulturni dediščini 120 krajev na čezmejnem slovensko-madžarskem območju (Prekmurje, Železna županija). Več na: <https://www.documenta-pannonica.si/>.

Jezikovno-ustvarjalna delavnica s pisateljico Normo Bale

Drugo srečanje je bilo v Murski Soboti. Učenci so si ogledali grajske predmete in spoznali življenje na gradovih, na ustvarjalni delavnici pa so si izdelali osebni grb in ga narisali na vrečo. 23. februarja je šoli obiskala pisateljica Norma Bale. V izjemno domiselni jezikovno-ustvarjalni delavnici so učenci z refleksijo doživetega ustvarjali zgodbo, ki se je povezala v knjižico. Ta v okviru omenjenega projekta potuje v Bruselj.

Več o knjižici bomo predstavili v prilogi Mlado Porabje.

(Slika na 1. strani: Spletni portal E-documenta Pannonica je zelo bogat tudi z gradivom iz Porabja)

Valentina Novak,

višja svetovalka za narodnostno šolstvo

Pod Srebrnim brejgom ...

... se je zgodilo, ka se je eške nigdar nej. Že smo pred časom od toga pisali, kelko so stere občine pejnez bankam dužne. Med njimi krauno občina Gornji Petrovci nosi. Tista občina, v steroj ranč naš brejg stodji, skrak steroga se v Porabje leko pride. Vse vküper je tak daleč prišlo, ka občina je svojo občino zgabila. Malo se čüdno čuje, ka nej? Depa, ranč tau se je zgodilo, ka občina Gornji Petrovci je brezi svojga rama ostanola, v sterom župan svojo pisarno ma. Pa drugi tō, steri za občino delajo. Na licitaciji je občinski ram za 100 000 evronov možakar iz Čepinec küpo. Nisterni tomi sramota pravijo, drugi samo žalostno gledajo, ka se z njivo domanjo občino godi. Tak do zdaj župan pa njegvi tadale v službo na staro mesto ojdli, depa, nauvomi verti do mogli za tau arendo plačati. Si leko broдите, ka je s toga vōprišlo? Občina tak ali ovak pejnez nema, zdaj pa aj bi eške plačala, ka v indašnjom njivom rami do leko delali. V eni novinaj majo šegau pisati: »Neje istina, depa, dun geste.« Ranč tau, ka se je v Gornji Petrovcj zgodilo, tam nut bi se leko taprestelo. Nogometaši Mure iz Sobote so nauvoga trenera daubili. Stari trener Čuntala je slobaud mogo vzeti, njegvo mantranje labde je nikak nej vōgledalo. Na njegvi vrauči stolec si je Dejan Grabič iz Ljubljane dojvseu. Samo štiri dneve je ekipo prejkemo pa se je zgodilo, ka si je niške na glas nej vūpo povedati. Na stadion Fazanerija je velki Maribor prišo. Že v prvi minutaj se je vidlo, ka nekšna ovakša Mura po travi lejče pa labdo brše. Nekšna ovakša, bole pozitiv-

Tak Lek v Lendavi gnesden vōgleda. Nede dugo trbelo, ka največša privat investicija v zgodovini Slovenije, vse tau vōmini. Gvūšno, ka eden nej ranč mali "falajček" pejnez država kcuj de dala. Papejri so že napisani pa podpisani

na energija je vō iz nji sijala. Na konci so Maribor z 2:1 zmagali. Gvūšno, ka Grabiča eške zavole dela čaka, ka nazaj ta pridejo, gé so že bili. Nazaj je eške ena interpelacija prišla. Z interpelacijo se na konci cejle procedure kakšnoga ministra dojmni. Depa, zdaj je do interpelacije cejle garniture, cejle vlade prišlo. Zaprav, Janez Janša pa njegva partija SDS so v parlamenti interpelacijo nut dali. Zakoga volo? Zatoga volo, ka vlada je demografski fond dojpovedala pa muzej bojne za suverenost ranč tak. Lidge se pitajo, komi tau trbej, vej pa vnauge druge probleme trbej rešavati, kak pa nekšen muzej. Nekšen muzej, steroga si je ranč SDS vōzbrodila, ka bi sama sebe za velke naprajla. Na tom tereni do se eške tadale bojne »za« pa »prauti« bojnala. V niji do si politični glavaške pluse pa minuse talali. Velki plusi pa se za Slovenijo v pejnezaj vōkažejo. Evropska unija je zeleni povsjet za prvi 50 miljaunov evronov gorvužgala. Tej pejnezi do za tau šli, ka ekonomija se po epidemiji leko vračiti začne. Aprila se tau ma zgoditi, po tejm de po procesduri vsevküper tadale šlau. Té pejnez nej trbej nazaj davati, tau največ vala. Kelko aj bi pod Srebrni brejg vküper pejnez prišlo, gvūšno, ka od toga mo pisali. V kratkom časi pa eške nin 400 miljaunov evronov pride. Té kak investicijo farmacevtski gigant Sandoz prinese. Sandoz je že pred lejtami domanjo fabriko vrastva Lek pod sebe daubo. V Lendavi ena menjša njiva fabrika že dela. Zdaj na pragi vnaugo vekša pa bole moderna stodji. Ranč s tejni pejnezami do jo gorpostavljali. V njej de prej 300 lüdi leko službo daubilo.

Srebrni brejg veseli gé zavolo toga, ka se takše z investicijami godi. Pa zavolo toga tō, ka mladi lidge službe do meli. Trno pa je čemerasti, gda si na očino Gornji Petrovci zbrodi, v steroj tak batrivno stodji. Od tej čemerauv bi se najraj k občini Kuzma kcuj zakapčno. Leko bi Gorenji Senik tō njegva nauva občina bila. Zakoj pa nej, samo aj v sramoti pa noriji ne živē.

Miki Roš

KDOR IMA CVETLICE RAD/STO MA RAUŽE RAD...

SETEV ENOLETNEGA CVETJA

Toplo vreme nas vabi na vrtove, kjer se nam opravi kar sama ponujajo – čiščenje, obrezovanje, setev. Vendar ne smemo pretirati, kajti v mrzli zemlji propadejo še tako zdrava semena.

Da bo naš vrt od poletja do pozne jeseni v cvetju, moramo zdaj poskrbeti za setev enoletnega cvetja. Sadike vzgojimo s setvijo proti koncu marca v notranjih prostorih na okenskih policah v zabojčkih, posodah, lončkih. Seme pokrijemo s tanko plastjo zemlje, ker pri setvi ne marajo svetlobe. Tako pridobimo zgodnje sadike, ki nam bodo prej prinesle bogato zgodnje cvetenje. Ko

svojimi prelepimi cvetovi privlači koristne žuželke, nekatere odganjajo polže. Poznamo enoletnice za rezanje, kot so cinije, zajčki, kalifornijski mak, sončnice, poletne astre, ki jih lahko upora-

mesto ima kapucinka v zelenjavnem vrtu, tako kot v sadnem, saj izboljša okus plodov. Odganja škodljivce, kot so listne uši in mravlje. Privablja polže in gosenice kapusovega belina, zato je lahko vaba, ki odvrne škodljivce od drugih pridelkov. Poznavalci povedo, da listne uši na kapucinki pomenijo pomanjkanje apnenca v zemlji. Od enoletnic na vrtu naj ne bi

dni. Cvetove režemo, ko so koški povsem odprti, sicer se hitro povesijo.

Kot posebno enoletnico bi omenila orlico. Posebna je zato, ker če jo enkrat posejemo, bodo v naslednjih letih same poskrbele za podmladek. Orlica je namreč samosevna enoletnica. Orlice cvetijo od pomladi do jeseni in so v različnih odtenkih: modrih, rožnatih, rumenih, belih ali v

Kozmeja uspeva tudi na revnih in suhih tleh.

Cinija ne sme manjkati v nobenem vrtu – cvetje v vazi vzdrži do 10 dni.

Poletne astre v različnih odtenkih

Kapucinka kot balkonsko cvetje

zrastejo sadike nad dva lista, jih pikiramo oziroma razsajamo v lončke, kjer bodo rastline razvile dovolj korenin, nato jih presadimo kamor koli na samostojno gredico, med zelišča ali med zelenjavo. Lahko pa enoletnice sejemo direktno na gredice – sredi aprila. Sejemo jih v vrste v dobro pripravljeno zemljo, te rastline nam bodo cvečele bolj pozno.

Enoletnice, ki so prava poživitve še tako modernega vrta, bogatijo in oplešajo vsak zelenjavni in okrasni vrt. Veliko enoletnic s

bimo za svojo okrasitev domov ali grobov. Nekatere enoletnice so zdravilne – kumina, mehiški pehtran, žametnica, ognjič. Poznamo tudi enoletnice za suho cvetje: statice, ruski limonium, slamenke. Naj predstavim enoletnico kapucinko: Je vsestransko uporabna tudi za prekrivanje tal, pa tudi za prehrano. Cveti vse do prvih zmrzali. Pri nas jo poznamo tudi kot samosevno rastlino, seveda če pustimo nekaj rastlin s cvetovi, da seme pade na zemljo. Je nezahtevna rastlina. Posebno

manjkala cinija. S svojo barvitostjo in številnimi sortami prinese na vrt pravo popestritev. Predvsem visoke sorte morajo imeti dovolj prostora za rast, nižje sorte pa lahko sadimo bolj gosto. Nizke sorte cinij lahko kombiniramo z okenskimi in balkonskimi cvetjem. Njihova vzdržljivost v vazi je zelo dolga, od 7 do 10

skih strokov, ki jim uporabimo za naslednje leto.

Morda niste vedeli ...

Da so kapucinke odlične sosede krompirja, sadimo jih ob robu grede in pustimo rasti tudi med krompirjem.

*Besedilo: Olga Varga
Fotografije: svetovni splet*

... DO MADŽARSKE

Mednarodno letališče Ferenca Liszta razglašeno za najboljše letališče v Evropi

Mednarodno letališče Ferenca Liszta je po mnenju potnikov postalo najboljše evropsko letališče med tistimi s 15- do 25-milijonskim potniškim prometom, je ugotovil mednarodni svet letališč. To je ena najprestižnejših nagrad, ki jo lahko prejme letališče, je prejšnji ponedeljek sporočilo budimpeštansko letališče.

Mednarodni svet letališč (Airports Council International – ACI) vsako leto oceni kakovost letaliških storitev. ACI v svoji raziskavi preučuje več kot 30 kazalnikov uspešnosti in spremlja kakovost storitev na 400 mednarodnih letališčih. Na podlagi tega je letališče v Budimpešti lani v vsakem četrtletju doseglo izjemne rezultate. Splošna stopnja zadovoljstva potnikov je bila vselej nad 4 točke na lestvici od 1 do 5 in je bila bistveno višja kot v najbolj prometnem letu 2019, so pojasnili na letališču v Budimpešti.

Najbolje plačane službe na Madžarskem

Centralni statistični urad (KSH) je sestavil seznam poklicev, s katerimi lahko delojemalci trenutno na Madžarskem zaslužijo največ denarja. Urad je seštel povprečne bruto plače za leto 2022. Na prvem mestu so kontrolorji letenja, pri njih povprečna bruto plača dosega skoraj dva milijona forintov. Na drugem mestu so zdravniki specialisti s povprečno bruto plačo 1,7 milijona forintov, zelo dobro pa zaslužijo tudi ministri, državni sekretarji in zakonodajalci s povprečno bruto plačo 1,6 milijona forintov.

Bruto povprečna plača zaposlenih za polni delovni čas je oktobra znašala 510.500 forintov, neto povprečna plača, izračunana z dodatki, pa 352.000 forintov; prva je bila višja za 18,4 odstotka, druga pa za 19,1 odstotka več kot leto prej. Ugotovili so tudi, kje Madžari zaslužijo največ in kje najmanj. Najvišja vrednost je v glavnem mestu Budimpešti s 413.351 forinti, sledi Županija Győr-Ménfőcsanak s 346.190 forinti, tretja pa je Županija Komárom-Esztergom s 327 300 fotinti. Najmanj delojemalci zaslužijo v Županiji Szabolcs-Szatmár-Bereg.

RAD GUČIM SLOVENSKI

Adam Domiter iz Števanovec je eden med tistimi mladimi, steri še dobro gučijo slovenski, kak knjižno tak narečje. Velka pomauč je bila za njega, ka gda je mali bejo ga je babica skrb mejla, stera vsigdar slovenski gučala, tak ka v šaula je on že veliko prednost emo. Nej zaman, ka zdaj na števanovskom borovom gostüvanji je edno glavno vlogo daubo, gde je dosta trbelo gučati pa največkrat sam od sebe.

Adam Domiter se je slovenski najbolje od svoje babe navčó

Dobro je bilau poslušati, ka eden mladi tak na »žmano« zna slovenski gučati, dosta taši mladi bi še trbelo. Pa te bi se nej trbelo bojati, ka baude z našim maternim jezikom.

-Adam, moram povedati, nej bi mislo, ka tak dobro znaš slovenski gučati. Tau mena povej, od koga pa gde si se navčó?

»Največ sem se doma od babe navčó, zato ka müva doma z babov slovenski gučiva. Sledkar gda sem v vrtec prišo, tam smo se tó včili slovenski, ranč tak v osnovni šoli pa v srednji šauli Beli III., gde smo maturo naredli iz slovenskoga jezika.«

- Gde pa gda gučiš slovenski?

»Vanej v Avstriji delam, tam cejli den bola samo

nemški gučim, doma z babicov pa z materjov pa če kakšni sorodniki pridejo iz Slovenije, z njimi se tó slovenski pogučavamo. Babica mena donjega, ka gda je mali bejo ga je babica skrb mejla, stera vsigdar slovenski gučala, tak ka v šaula je on že veliko prednost emo. Nej zaman, ka zdaj na števanovskom borovom gostüvanji je edno glavno vlogo daubo, gde je dosta trbelo gučati pa največkrat sam od sebe.

stakrat pravi, ka dja tak špajsko gučim, zato ka mejšano gučim knjižno pa narečje. Depa tau nej

Ka je Adam strasten djager, se vidi v njegovom stanovanji tó

baja, zato se dobro spozna mejeva.«

-Kak tau, ka drugi mladi v vesi ne gučijo tak dobro slovenski kak ti?

»Dja tak vidim, ka v vesi še dosta mladi vej slovenski, samo ne vüpa jo gučati. Dja dostakrat čöjam, gda smo vküper,

ka večkrat povejo kakšno rejč slovenski, najbola tašoga reda, gda se zabavamo, gda je veselica. Tak mislim, če bi mujs bilau, dosta mladi bi še gučalo, samo ne vüpa jo, bojijo se, ka povejo drugi, če tak vözobrnjeno gučijo.«

-Kak je bilau na borovom gostüvanji, nej si emo tremo?

»Sprvoga, gda sem vido, kelko lüstva je prišlo, taši štres sem emo, kak ne vej ka. Ka baude tøj, sem si zmišlavo. Ka baude, če kaj pozabim, staukrat sem pogledno knjigo, nej ka bi kaj pozabo. Te je k mena staupo naš »birauf«, Bazár pa mi pravi: Ka vraga ti sebi štres delaš, tau je zabava, hecamo se pa špilamo, v tom moraš uživati. Te sem dja tó mislo, če mo dja vsigdar knjige gledó, te se mi rejsan zmejša. Tak ka potejm sem bola

bi se leko srečali pa slovenski gučali. Zato ka nejmajó časa, vsikši se žene pa dela, dja tó v tri, štiri mejsta odim delat, aj nika prislüžim, zato ka zidam. Ovak nede, gda si pa malo fraj, te pa že nej gvüšno, ka maš volau na taše prireditve odti.«

- Depa ti si še etak fejst aktiven. Pa nej samo zdaj, ranč tak prvin si tó vsefele delo.

»Tau je zavolo toga, ka sem dja ponosen na tau, ka sem Slovenec, dja rad gučim slovenski pa ranč zato človek ške nika včiniti za svojo kulturo pa za dzejik, aj se ne pozabi. Dja rad odim v Slovenijo, rad gučim slovenski. Dostakrat v bauti ali na črpalki nemški začnejo gučati z menov, dja, če mi ranč žmetnejše, tak nagnauk obrnem na slovenski jezik pa tak zač-

vse samo z glave gučo, pa te je že vse vreda bilau, rejsan sem začno uživati.«

- Tak mislim, ka Bazár (Joži Kosar) bi dober školnik bejo za druge mlade tó. Kak on tebe pravo, nej se trbej bojati, gučati trbej sloven-

ski, nej baja, če je kaj nej dobro, vej drugo paut že baukše baude.

»Tau je baja, ka gnesden mladi že bola menje odijo na taše prireditve, gde

Adam s sinaum in ženo

nem odgovarjati« -Kak si pravo v trej mejstaj delaš, djagar si, nogomet špilaš... Tau mena povej, kak maš na tau vse čas?

»Tau samo tak leko, če cejli den deš. Dja, Baudji hvala, tašo ženo mam, stera je v tejm partner, stera tau trpi, ka cejli den sem na pauti. Gda sem doma pa dem divdjačini polagati, te tašoga reda maloga sina vsigdar s seuv vzemem, aj sem več leko z njim. Ali če na nogomet dem,

te ranč tak žena pa sin tó z menov deta, etak smo te več leko vküper. Tau je najbola zato tak, ka zidam, zavolo toga trbej telko delati. Dostakrat si mislim, leko ka sem malo premladi za tau, ka sem tašo veliko delo začno, zdaj že vidim, depa ne njam tak. Dočas mo delo pa delo, ka do konca ne pridem.«

-Kak tau ladaš?

»Zdaj še ladam. Najbola težko je te, da iz slüžbe domau pridem pa te še dem na lov, tašoga reda samo pet vör spim. Dobro, tau bi nej bilau mujs, depa mena malo tó trbej nika tašo, ka rad delam, ka mi je hobi, gda se človek malo v glavej tó leko počine.«

(Kejp na 1. strani: Adam Domiter kak mali lapec na letošnjom borovom gostüvanji)

Karči Holec

Od inda v gnešnji čas

PRIPOVEJSTI O SLOVENSKI KRAJINAJ

Naše pisanje o Idriji pa kraji- ni kaulak nje bi že leko zgo- točili, depa, zavole od toga leko eške povejmo. Kak tau,

tak. Kak dale po Sloveniji demo, zvün »črni vrejekov« eške zavole »črnoga« leko najdemo. Depa, mi eške itak

više Idrije kak ves poznamo. Gda od lidi iz vesi Črni vrh gučimo, vnaugi so dosta vel- koga, dobrega naprajli. Eden od tej je Franc Ksaver Tončič biu. Zaprav, za njim je zavole dosta vsega ostanolo.

Kipe, slike, sveto paut

pa vse takše se leko sreča po vnaugi slovenski krajinaj. Eden od majstrov, ka so takše delali, je ranč z našoga Črno- ga Vrha prišo. Zaprav, tam se je leta 1865 kak Franc Ksaver Tončič naraudo. Pri doma- njom masjtri se je včiu, kak stare slike, kipe pa vse drugo na nauvo trbej prejknapravi- ti, je v nauvi »gvant nutzrav- nati«. Že je skur 30 lejt star biu, gda si je ženo najšo. Brž je mlajše začno »delati«, deset ji je na svejt prišlo. Cejli čas pa je kapejle, slike v cerkvaj pa vse takše na nauvo vödolo, ji je restavrejro, kak bi tomi prajli.

Doj z Črnega Vrha nazaj do Idrije staupimo. Skrak nje ena druga stodji, Spodnja Idrija se zove. Od njene »vel- ke« sestre Idrije dosta več lejt na plečaj ma. Zaprav, zgodo- vina nam od nje že prva kak od vekše sestre kaj vöovadi.

Dvej sestri

bi njima leko prajli. Dolnja Idrija ali bole po domanje Spodnja Idrija. Že smo pisali, ka od Idrije nin od lejta 1500 tadale leko gučimo, gda so v njej živo srebro (higany) zač- nili kopati. Dokumenti nam povejo, ka v »maloj« sestri je že leta 1156 cerkev stala.

Gvüšno, ka starejša sestra je tō na velke cvesti začnola, gda so v mlajšoj živo srebro najšli pa ga na velke kopali. Gnes toga v dolini več nega. Živo srebro se je več nej na vleke odavalo, kak je tau indasvejta bilau. Vse menje so za njega

plačali. Tak se je leta 1988 začnilo na tau broditi, ka rud- nik (bánya) dozaprejo. Za obej sestri je tau velki šok biu.

prej valaun je profit biu, nej se štelo, kelko kvara tau naredi. Takše ekološko ravnanje gnes skur po cejlj Evropi leko sre-

Doj s Črnoga Vrha se doline pa od njega bole višiši vrejekji leko vidijo. Tam daleč se Triglav v sunci svejti. Sveklina pa črno se na njem srečata. Magija, bi leko prajli

ka dvej Idriji poznamo pa od toga tō, kak više nje eden trno čalejrski vrejek (vrh) stodji. Kelko nam je poznano v Slo- veniji se 40 vrejekov gnako zove. Poznano nam je tau tō, gda kakšo ménje v sebi »črno« nosi, tau leko kaj nej ranč dobrega zna- menüje.

Črni Vrh

više Idrije samo eden od tisti vnaugi poznani vrejekov gé, steri gnako ménje majo. Vsikši od tej 40 črni vrejekov v Slove- niji svojo legendo ali pa pripovejst ma, od kec je tau ménje prišlo. Za toga više Idrije vala, aj bi prejk njega črni konji kaula vlekli. Ja, na velke so iz ene krajine sé ojdli, ka njim je nej porcije trbelo plačati. Ka aj bi na kaulaj bilau, od toga legenda nika ne pripo- vejda. Poznano pa je, ka »črno« ménje neka dru-

goga nam leko guči. V Porabji Črne mlake poznamo, skrak Murske Sobote potok Črnec teče, ves Črnelavci stodjijo pa eške ves Murski Črnci ranč

na Črnom Vrhi više Idrije ostanemo. Tau ménje je vre- jek zavolo črni drejv daubo. V nji pa so, tak se je vörvalo, indasvejta črni lidge svoj bal meli. Ja, od čaralic pa čalejrov

Tau Marijo je Tončič neredo. Kak je majster v tistom časi vögledo, si leko samo brodimmo. Na velke je alkohol v sebe lejvo. Vej se, kak je premino. Gvüšen je biu, ka glaž palinke v rokej drži. Depa, v njem je domanje delana žajfa (lúg) bila. Ja, od toga je pri svoji 53. lejtaj mrau. Tončič v Sloveniji skur za tapozablenoga umetnika vala, v njegvi krajinai pa ga eške itak trno pošüvajo

pripovejdamo. Tam so svoje »veselice« meli, od tam so do lidi ojdli. Tak, tri tumačenja za ménje toga vrejeka smo povedali. Gnes pa Črni Vrh

Na fotografiji cerkev na Skalci se lapau vidi, ka rejsan na mali skali više reke Idrijce stodji. Cerkvi popularno eške gnesden pri Mariji na Skalci pravijo. Tau Marijina cerkev gé, 15. augusta bučo majo. Spodkar velki rami stodjijo. Takše iže so v dolini že od inda gorpostavlali. Zvekšoga so na nauvo »vözravnanje«, depa, tista bole na pravom kraji nam eške pripovejda, kak so indavsejta vögledale

Cejli regiji je živo srebro krüj davalo. Pomalek je vöprišlo, kelko kvara je vse tau na lidaj pa krajini pistilo. Zemla je že

čamo. Ranč obej sestri Idriji sta s svojim delom vnaugim za tau peldo dali. (Kejp na 1. strani: Gnes je v rudniki

Spodkar pod zemlauv je 700 km rovov prepleteni. Zemla se pomalek vküper sejda, 2 mm na leto računi kažejo. Tau se najbolje na stari ramaj leko vidi, steri na vsej krajaj paukajo. Tau je tō erbija, stero je rudnik za seuw püsto

skur djalova bila, v pitni vodi je čemer ostano. Po 500 lejtaj so rudnik do kraja dozaparli. Indašnja zamazana industrija je že skur tapozablena. Gnes tisto indašnje lidi v obej Idri- ji zove, aj si njivi poglednejo. Gnes sta se zemla pa voda že vözavračile, dolina je ekološ- ko čista gratala. Inda se na tau nej gledalo. Najbole na-

živoga srebra v Idriji muzej odprejti. Zaprav, v najbolje starom Antonijevom rovi se leko vidi, kak se je v njem od inda pa do bole moderni časov kopalo. Té rov za naj- bole staroga v Evropi vala, v njega pa se je skozi eden stari ram prišlo)

Miki Roš

Aleksander Ružič

PINDŽA

Tou je bila krčma. Gnauksvejtta je bila erešna in poznana daleč po Prekmurju pa tudi v Porabji se je čulo za njo. Zvali so go turistični dom in ešče zdaj se včasih stoj najde, ka pita, če Pindža v Petrovcaj ešče dela.

Bila je rejsan prepoznana daleč naokouli. Tam so se veselili, dobro djeli, zavolé pili,

služila so se gostüvanja, obletnice pa drügo. Pa tudi med kednom se je bilou mogouče oglasiti za obed, večerdjo ali pa samo tak, za piti.

Tak je bilou v njeni kusti časaj. Zdaj je že duga lejta prazna, zapuščena, pozabljena. Drevdje, grmovdje in trnje se okouli nje lepou razrašča, njena slika je pa vsakše leto bole žalostna – tak kak njena zgodovina, štera sega v leto 1906, v čas Ferencjoške, gda so začnili delati štreko z Vogrskoga prek Hodoša do Sobote. Nasip so

tou nej mogle trpeti nešterne domanje ženske. Če je po eno par lejtaj doj do zemle zgorejla zavolo toga, ali je bilou kaj drügo krivo, se nede najbrž nikdar znalo, lüdski glas pa pravi, ka so žareči dzejiki pod nebo tak visiko sekali, kak da bi je same čaralice vofudale.

Duga lejta po tom, da je ta lesena krčma zgorejla, se je na tom brejgi nika nej postavlalo. Mogla je miniti drüga bojna in da se je nouva oblast (hatalom) zatrdno v sedlo vsejla, so si glavni znouva zmislili, ka bi bilou dobro Pindžo nazaj postaviti. Tüdi ta je bila lesena. Napravili so go na tom ümri kak je prva stala. Tüdi ta je zgorejla, ali o tom lüdski glas ne vej ali pa nešče nika dosta povedati. In tak so se glavni odloučili, ka do postavili tretjo Pindžo. Postavili so go na drügi, bližnji brejg in je tüdi v paperaj not spisana pod tem imenom. Bila je lejpa, s kamna in s ciglov zazidana, in takša, samo že preciz razpadajouča, ešče zdaj stoji.

delom okoliškega prebivalstva in vojske iz petrovske garnizije (bila je v Singerjevi hiši) ter denarnimi prispevki zaposlenih so dela zelo hitro napredovala. ... Otvoritev nove šole je bila 5. novembra 1961, čeprav še ni bila povsem dograjena. Na proslavi, ki je potekala v duhu izgradnje socializma in delovnih zmag, so govorili Vladko Majhen, takratni predsednik sveta za šolstvo, Koloman Korpič, predsednik Občinskega ljudskega odbora Petrovci-Šalovci, predsednik šolskega odbora Zoltan Pondelek, patronat nad šolo pa je prevzela KZ Gornji Petrovci oziroma njen predsednik Karel Karba. Po končani slovesnosti je slavnostna povorka odkorakala na Mikolov breg, kjer se je začela otvoritev »Sindikalnega doma«, danes bolj znan pod imenom Pindža, ki so jo pozneje preuredili v gostišče. ... Glavni govornik na otvoritvi je bil Jože Kolarič, sekretar OK ZKS, pozneje predsednik Občine Petrovci-Šalov-

je oblast obrnola in začnala se je privatizacija. Panonka, štera si je s Pindžov nej znala kaj dosta začniti, go je za šenki prepisala na sobočko Diano, štera je lekar ešče te bila pod Radenskov. Ta go je ščela za eno par lejt po tom odati, ali so se domanji lidje postavili, zatou ka ešče na tabli piše, ka je »ta dom zgradilo delovno ljudstvo tega kraja« in zatou majo pravico tüdi oni do nje-ga. Diana je Pindžo začnala vödvavati in zamenjavalo se je preciz krčmarov. Tej so bole ali menje Pindžo občasno gordržali, go vöponücali, nika nej zdržavali in so se je nazadnje vsi rejšili. Sobočka Diana go je nej dala obnavlati in tak je začnala propadati. Küpiti go je ščela tüdi petrovska občina in je tam ščela postaviti erešno turistično točko, ali je tüdi do toga nej prišlo, ka je za tou nej mejla pejnez. Zdaj je lekar tam začasno skladišče za petrovsko šnajdersko fabriko, čüje se pa tüdi glas, ka bi se že kazali nouvi küpci.

Pindža je bijla za svoji kusti časov erešna krčma
Foto: A. Ružič, februar 2023

plesali in popejvali nej samo velikaši od blüzi, šteri so si go dali najbolje za volo sebé gorpostaviti, liki so na té breg v Gornji Petrovcaj ojdli vnogi glavaši z velki varašov. In dosta je bilou tüdi djagrov, šteri so ojdli sé na lovino z Avstrije, največ je pa bilou Taljanov. V Peskovcay je bila fazanerija, od štere so v Petrovce pa tüdi v nešterne drüge vesnice vozili v kištaj fazane, je v kukoršči vöpuščali, djagri so pa za njimi pokali, tak ka se mi je včasih se tak vidlo, kak da bi se mala deca špilala, če glyj so pükše na fazane s pravimi patronami strejlale. Bilo je kriče kak v bojni, šprij je pa veselo črčko po strejaj, tak ka se je te bilou najboukše skriti notri v ižo. Kelko olóuva se je ta po njivaj, travnikaj in po gouščaj raztrousilo, se je te nišče nej pito, glavno, ka so bogati meli veselje: najprle s poukanjom, te pa dale na Pindži. Nej so pa na Pindžo ojdli samo tej glavni. Slobodno je bila odprejta za vsakšoga, šteri je meo pejneze. Za konec kedna so bili mitingi,

delali zvekšega domanji lidje, šteri so s taligami in lopatami pa s kravami in konjami

Gnesden Pindža žalostno propada. Edino tabla na njenom trnaci je vekivečna
Foto: A. Ružič, februar 2023

navozili na stotine kubikov zemle, drüga, meštarska dela pa so delali lidje od daleč. Največ je bilou Taljanov. In tak je za te zvinešnje lidi gratala v Petrovcay ena krčma, gé se je leko doubilo jesti pa piti, tüdi spanje pa ešče vse drügo. In zavolo toga dügoga bi naj ta krčma dobila ime Pindža. Ta so najbrž ojdli kaj tüdi domanji moški, in ešče itak živé lüdski glas, šteri pravi, ka so

Kak je ta, od štere je zdaj guč, gratala, je pa dosta znanoga. Od toga piše v svojoj knjigi Kronika osnovnih šol v sedanjí Občini Gornji Petrovci Aleksander Ružič etak:

»Meseca junija 1961 so na Mikolovem bregu začeli graditi »prvo turistično postojanko v Prekmurju«. Zemljišče je dala na razpolago Kmetijska zadruga Petrovci, ki je zgradila kletne prostore. Z udarniškim

ci, nato pa direktor turniške Planike, sicer doma iz Dolnje Bistrice. Ob tej priliki so odkrili tudi pri vходу pritrjeno spominsko ploščo.«

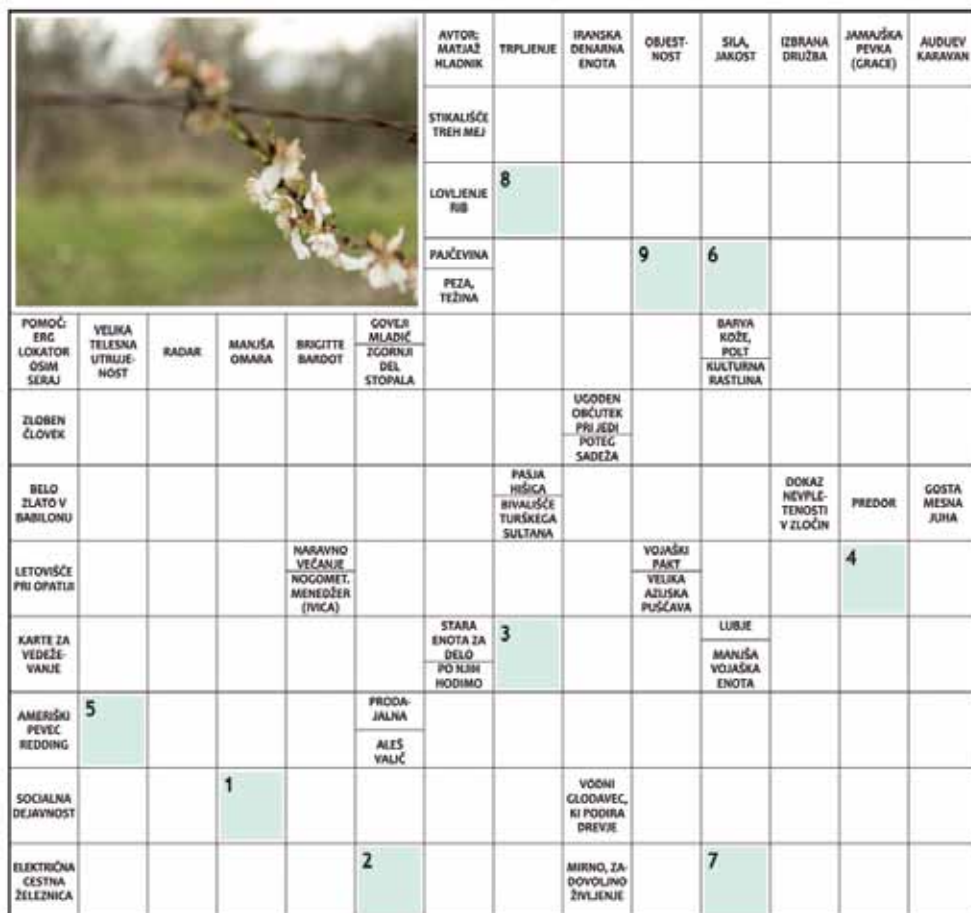
Prek dvajsti lejt je vsakši den, vleti pa vzimi, gostila dosta naroda, da je pa začnala zadruga (szövetkezet) doj iti, pa peskovska fazanerija tüdi, je začnala doj iti tüdi Pindža. Te so go spisali na kmetijsko zadrugo Panonko. Leta 1991 se

Že se je Pindža dostakrat odavala, vse čüde je vidla, z njouvo so se potačkali kak z vroučim kronpejrom, ali je nej nikdar nazaj zacvetejla. V spomini je pa ostala kak krčma z dobrim imenom, šteroga de žmetno nazaj povnouti. Je pa ena dobra krčma na Goričkom fejš potrebna, zatou ka eti skoron nega nikše redne krčme, v šteroj bi se leko dojsveli, si naroučili piti pa djesti in se v tej slabi časaj kaj poveselili.

RAZGIBAJMO MOŽGANE

SKANDINAVSKA KRIŽANKA

Končna rešitev:

1 2 3 4 5 6 3 7 8 3 2 9 3

NIKA ZA DÜSO

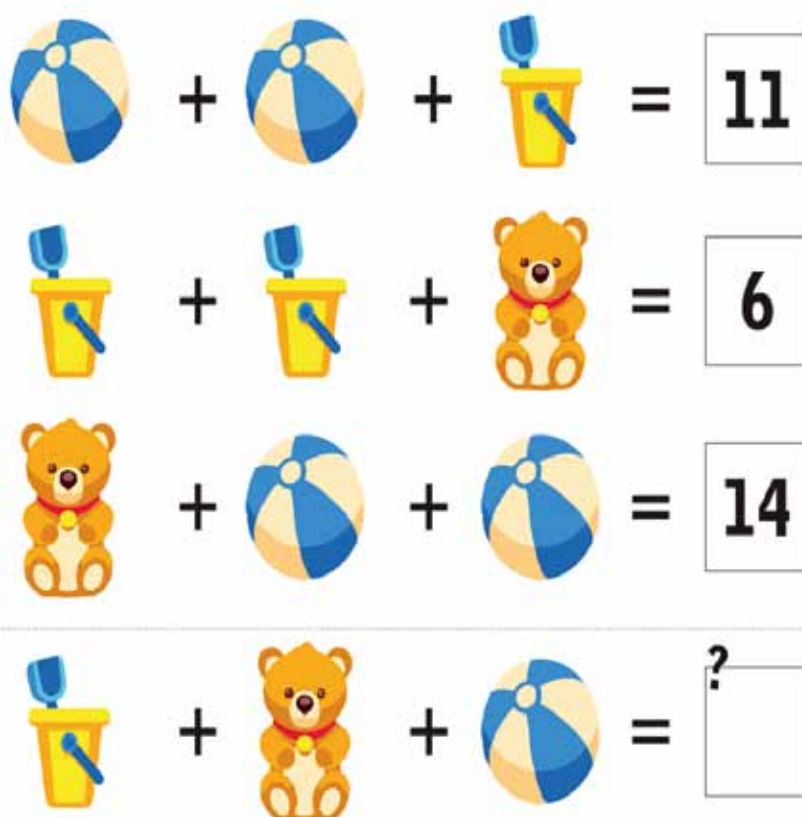
EŠČE ITAK JE
BAUKŠE METI
NEURESNIČENE
SENJE, KAK BITI
BREZ NJI!

SUDOKU

		7		6		4		
9	6	5		3		8	2	7
		8	5	4	9	3		
	4			8			5	
		9	6		3	2		
7		4				1		3
				1				
1			7		8			2

MATEMATIČNA UGANKA

IZDELAVA VELIKONOČNIH OKRASKOV NA SLOVENSKI VZORČNI KMETIJI NA GORNJEM SENIKU

Razvojna agencija Slovenska krajina in Kmetijsko-gozdarski zavod Maribor
organizirata rokodelsko delavnico izdelava velikonočnih okrasov.

Datum: četrtek, 23. marec 2023, ob 15.00 uri

Lokacija: Slovenska vzorčna kmetija na Gornjem Seniku

Delavnico bosta vodili Martina Gomzi in Branka Kac, svetovalki za dopolnilne
dejavnosti na kmetiji s Kmetijsko-gozdarskega zavoda Maribor.

VLJUDNO VABLJENI.

DELAVNICA JE ORGANIZIRANA V OKVIRU PROGRAMA SODELOVANJE MED MINISTRSTVOM ZA
KMETIJSTVO, GOZDARSTVO IN PREHRANO IN RAZVOJNO AGENCIJO SLOVENSKA KRAJINA

H- 9985 Gornji Senik, Cerkvena pot 8. /9985 Felsőszőlőnk, Templom u. 8.

Tel.: 00 36 94/534-024

e-mail: samouprava@slovinci.hu

www.slovinci.hu

VPIS OTROK V VRTEC

Obveščamo spoštovane starše, da bo vpis otrok v vrtec

Dvojezična osnovna šola in vrtec Števanovci, 9982 Števanovci, Glavna cesta 117

za šolsko leto 2023/2024

24. aprila 2023 (ponedeljek) od 7. do 13. ure

25. aprila 2023 (torek) od 13. do 17. ure

v ustanovi na naslovu 9982 Števanovci, Glavna cesta 117.

**V oddelek Dvojezične osnovne šole in vrtca Jožefa Košiča 9985 Gornji Senik, Cerkvena pot 5
za šolsko leto 2023/2024**

24. aprila 2023 (ponedeljek) od 8. do 12. ure

25. aprila 2023 (torek) od 12. do 17. ure

v ustanovi na naslovu 9985, Gornji Senik, Cerkvena pot 5.

**V oddelek Dvojezične osnovne šole in vrtca Jožefa Košiča 9983 Sakalovci, Glavna cesta 120 za
šolsko leto 2023/2024**

24. aprila 2023 (ponedeljek) od 8. do 12. ure

25. aprila 2023 (torek) od 12. do 17. ure

v ustanovi na naslovu Sakalovci, Glavna cesta 120.

Karel Holec

predsednik

OBISK V ROGAŠOVCIH

Drštvo upokojencev Rogašovci je 11. marca imelo občni zbor s kulturnim programom. Pozvali so člane Drštva po-

in na enoj našoj prireditvi. Zdaj so v kulturni program pozvali skupino Porabski trio Zveze Slovencev na Madžar-

kim skečom. Branko Pintarič je povedal tri pesmi, stere je sam napisal. Iz Drštva porabski slovenski penzionistov sta bile pozvane podpredsednica drštva Marijana Kovač iz Monoštra in Eržika Dravec z Gorejnoga Senika. Na občnem zbori se je povedalo, ka je njigvo drštvo delalo lajnsko leto in kakši programi baudejo v 2023. leti. Zgoučali smo se za tisti program, šteroga mo v tau leti vküper organizirali. Meli smo se lepau in smo bili veseli, da so nas pozvali na njigvo prireditev. Hvala lejpa našim prijateljem iz Rogašovec za te lejpi in veseli den.

*Marijana Fodor
predsednica*

rabski slovenski upokojencev, ka že douga lejta gora drži-mo prijateljstvo in se vsakšo leto srečamo na enoj njigvoj

skem. Člani tria so zapeli štiri porabske ljudske pesmi. V kulturnom programi so še nastopili domanji igralci s krat-

Dragi verniki!

Naslednja slovenska maša bo v kapeli v Slovenski vesi 19. marca ob 16. uri.

Lepo vabljeni!

Porabje

TEDNIK
SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Izhaja vsak četrtek

Založnik:

Zveza Slovencev na Madžarskem

Za založnika:

Andrea Kovács

Glavna in odgovorna urednica

Nikoletta Vajda-Nagy

Naslov založnika in uredništva:

H-9970 Monošter,

Gárdonyi G. ul. 1.;

tel.: 94/380-767;

e-mail: porabje@gmail.com

ISSN 1218-7062

Tisk:

TISKARNA DIGITALNI TISK D.O.O.

Lendavska 1; 9000 Murska Sobota; Slovenija

Časopis podpirajo: Državna slovenska samouprava,

Urad predsednika vlade, oddelek za narodnosti,

Zveza Slovencev na Madžarskem in Urad vlade RS

za Slovence v zamejstvu in po svetu.

Naročnina: za Madžarsko letno 2.600 HUF, za

Slovenijo 22 EUR. Za ostale države 52 EUR

ali 52 USD.

Številka bančnega računa: HU75

11747068 20019127 00000000,

SWIFT koda: OTPVHUHB

www.porabje.hu